

Verlag van werksessie SAFE dijkzones Tienhoven en Langerak, 1 juni 2021

Plaats : Online via Zoom

Aanwezig: Zie presentielijst

Notulist : Janine de Ruiter en Nadine Keller

Opening

Henny Schippers (Waterschap Rivierenland) heet alle aanwezigen welkom in deze werksessie voor de keringen in de gebieden Helsdingen en Sluis.

Mededelingen

De informatie die gedeeld wordt is openbaar.

Presentatie

Henny Schippers (Waterschap Rivierenland) geeft uitleg over het waarom van de dijkversterking en de stand van zaken van het project.

De getoonde sheets zijn beschikbaar op de website: www.wsrl.nl/safe

Opmerkingen op de alternatieven

In breakoutrooms worden de kansrijke alternatieven per dijkzone toegelicht:

- A. Tienhoven
- B. Langerak

De alternatieven zullen vergeleken worden op milieuaspecten, en daarnaast gaan we met overheden en bewoners in gesprek over de zorgen en kansen. Op basis hiervan zal een voorkeursalternatief vastgesteld worden.

Doel van deze sessies is om te inventariseren of de juiste informatie bekend is, welke zorgen er zijn en welke kansen bewoners zien.

De presentaties van de specifieke breakoutrooms zijn ook te vinden op www.wsrl.nl/safe

A. Tienhoven

Opmerkingen t.a.v. het deelgebied en de alternatieven

- Beide kansrijke alternatieven bevatten een taludverflauwing in dijkvak 49. Dit kan niet bij ons huis omdat ons huis al tegen de dijk aan staat. De vraag is of het huis en het huis van de burens als maatwerklocatie kan worden opgenomen? Het waterschap koppelt terug of dit huis en het huis van de burens een maatwerk locatie wordt. En ook wat dan de vooruitzichten zijn voor wat maatwerk precies inhoudt. De vraag vanuit de bewoners is of er überhaupt opties zijn?

- Dhr. Van Zwol licht toe dat het benodigde ruimtebeslag voor het realiseren van de taludverflauwing naar 1:3 conform de huidige berekeningen beperkt is. Daarnaast is er ook een verticale waterdoorlatende oplossing voorzien.
- Graag komen meten bij bewoonster en buurvrouw omdat zij zelf ook al grond hebben opgehoogd.
- Waarom is de scheiding gemaakt in het te versterken traject?
 - Dhr. van Zwol licht toe dat we nu 10 km aanpakken van de 34 km die is afgekeurd. We kijken hiermee naar het veiligheidsrendement. Daar is een bepaalde verdeling uitgekomen. Dit leidt tot knippen in dijkvakken. Dit komt omdat er niet integraal wordt versterkt maar dat de dijk in delen wordt opgepakt.
- Wordt dit dan later nog wel opgepakt?
 - In 2050 moeten de dijken aan de norm voldoen. Omdat het versterken van dijken heel duur is doen we dit stapsgewijs. Er blijft dus voor 2050 een restopgave over waar we nog aan het werk moeten. We kunnen nog niet exact aangeven waar we voor 2050 aan het werk moeten. Dit komt omdat het vakgebied in beweging is en er nieuwe informatie en inzichten beschikbaar komen waardoor er nieuwe kennis is over wat er wel en niet versterkt moet worden.
- Dhr. Van Zwol licht toe: de oude normering stamt uit de vorige eeuw en in 2017 is een nieuwe normering vastgesteld. Toen is de norm aangescherpt waardoor er nu veel moet worden versterkt aan de Lek.
- Bewoner heeft vraag over het boek Dijken voor beginners: Voor dijkvak 49: waarom is een damwand hier niet als kansrijk alternatief aangereikt?
 - Dhr. van Zwol licht toe dat voor macrostabiliteit verschillende belasting situaties en scenario's worden getoetst. Uit deze toetsing volgt dat met een beperkte taludverflauwing naar 1:3 de dijk weer voldoet aan de norm en geen ingrijpende bermen of constructies nodig zijn voor dijkvak 49.
- In hoeverre speelt de financiële kant een rol in de oplossingen?
 - Dhr. van Zwol geeft aan dat we gemeenschapsgeld besteden. De oplossingen worden zorgvuldig op verschillende aspecten afgewogen.
- Wanneer vinden keukentafelgesprekken plaats?
 - Volgend jaar zullen keukentafelgesprekken plaatsvinden. Maar voor deze situatie bij dijkvak 49 zullen we eerder terug moeten komen omdat de voorziene oplossing knelt. Wij kunnen wel op korte termijn aangeven of het een maatwerklocatie wordt. Er komen ook nog informatieavonden over het voorkeursalternatief. Wij hebben nu niet gekozen voor klankbordgroepen omdat we niet een kleine groep verantwoordelijk willen stellen voor een hele dijkzone.
- Mevr. biedt zichzelf aan mocht er ruimte komen voor klankbordgroepen.
- Wat maken maatwerklocaties maatwerklocaties?
 - Dhr. van Zwol geeft aan dat op plekken waar we moeten afwijken van de principe oplossing, dat een aanleiding kan zijn om het aan te wijzen als een maatwerklocatie.
- In welke fase zouden we bang moeten zijn voor grondonteigening?
 - Mevr. Schippers licht toe dat we onteigening proberen te voorkomen. Als het nodig is, is dit een lange procedure. De planvoorbereidingsfase is een fase waarin we aan de slag gaan met dit soort procedures wanneer dat nodig is.
- Bewoonsters geven aan dat hun huizen monumentale panden zijn en dat er monumentale bomen staan. Het waterschap gaat dit na.

- Alle plaatjes eindigen halverwege de afrit, klopt het dat alle werkzaamheden zich aan de westkant van de afrit gaan afspelen? Ja dat klopt.
- In de presentatie was de indruk dat elke oplossing in de ruimte van de huidige dijk plaatsvindt.
 - Dhr. van Zwol geeft aan dat dit in deze fase niet exact te zeggen is, maar dat het benodigde ruimtebeslag voor de taludverflauwing naar 1:3 beperkt is. Dhr. van Zwol geeft aan dat we samen met bewoners in gesprek gaan in de planuitwerkingsfase om te kijken wat de beste oplossing is.
- Tijdens de vorige dijkversterking waren er klankbordgroepen met ontwerpateliers etc. in die periode is er omgevingsinformatie over dit hele dijkvak opgehaald. Misschien valt dit nog terug te halen uit het archief bij WSRL. Daarnaast heeft de bewoner de waarneming dat er relatief weinig gebeurt met de input van bewoners. De oproep is om signalen vanuit bewoners wel serieus te nemen.
- Veel gaat zich binnendijks afspelen. Het is daarom belangrijk om extra waarde toe te voegen. Bijvoorbeeld een wandelpad aan de buitenzijde van de dijk ten oosten van het kruispunt.
 - Mevr. Schippers licht toe dat meekoppelkansen aangedragen kunnen worden. Dit zijn kansen waar we werk met werk kunnen maken. Het indienen van meekoppelkansen vraagt wel ook om het indienen van budget. WSRL heeft alleen geld voor het versterken van de dijk.
- Meer gedetailleerde ideeën. Deze kunnen ingediend worden bij safe@wsrl.nl
- Ideeën van andere organisaties dan bewoners zijn soms niet altijd gewenst voor bewoners.
 - Mevr. Schippers licht toe dat meekoppelkansen ook worden afgewogen op draagvlak. Vanuit het waterschap nemen we meekoppelkansen alleen mee als het iedereen gelukkig maakt en geen vertraging oplevert.
- Bewoner geeft aan dat hij denkt dat het wel mogelijk is een andere optie te kiezen dan een taludverflauwing.
 - Mevr. Schippers licht toe dat we nu nog niet alle zorgen kunnen wegnemen, maar dat we het intern gaan bespreken en dan hopelijk daarna wel een deel van de zorgen kunnen wegnemen.
- De rode lijn van de teen van de dijk loopt al tegen het huis aan. Mijn zorgen zijn dat met een taludverflauwing het huis wel wordt geraakt. Bewoonster wil graag een apart gesprek over haar situatie. En wil ook graag als maatwerklocatie worden aangegeven. Er staan daarnaast monumentale fruitbomen op de dijk.
- Bewoonster maakt zich zorgen over of de oplossingen al op 2 centimeter nauwkeurig zijn.
 - Dhr. van Zwol geeft aan dat we gebruik maken van het nationaal hoogtemodel om te kijken hoe de dijk er bij ligt. De oplossingen die we nu voor ogen hebben zijn niet op 2 centimeter nauwkeurig.
- Als de taludverflauwing toch niet kan, wat is dan het alternatief?
 - Dhr. van Zwol licht toe dat dit iets is waar we over in gesprek moeten gaan met de aannemer.
- Bewoonster geeft aan zich er niet goed bij te voelen als er pas bij hen wordt teruggekomen als een keuze voor het voorkeursalternatief duidelijk is.
 - Mevr. Schippers geeft aan dat wij de informatie nu mee terugnemen en als dat nodig is dat we zeker nog bij de bewoners terugkomen om in gesprek te gaan.
- Bewoonsters geven aan dat hun huizen monumentale panden zijn en dat er monumentale bomen staan. Het waterschap gaat dit na.

- De huidige strook onderaan de dijk is een onderhoudsstrook, die zou nu gebruikt kunnen worden voor de taludverflauwing. Hoeveel meter komt er dan ongeveer bij?
 - Dhr. van Zwol licht toe dat er circa 2 meter bijkomt. Vanuit beheer is de sterke wens voor behoud van de onderhoudsstrook.
- Mevr. Schippers licht toe dat we nu vooral informatie ophalen. De keuze die we uiteindelijk maken is een afweging van heel veel verschillende zaken.

- Graag vanuit het waterschap buiten komen kijken.
 - Mevr. Schippers licht toe dat we in de planuitwerkingsfase sowieso met iedereen apart in gesprek gaan om het perceel te bekijken (keukentafelgesprekken)
- Is er ook een mogelijkheid om aan de buitenkant van de dijk iets te doen?
 - Dit wordt als niet kansrijk gezien. Er is relatief weinig tot geen voorland beschikbaar. Bovendien dient voor een buitendijkse verlegging rivierkundige compensatie plaats te vinden voor Rijkswaterstaat en is hun toestemming nodig. Hierin zijn ze zeer terughoudend.
- Slot Herlaar in dijkvak 51 is vrij recent gekocht door iemand. Nu mooi stukje natuur waar wij als bewoners graag komen. Bij kansrijk alternatief 2 graag aandacht voor de natuur. De fruitbomen op de berm staan er nu vijf jaar. Als die nu weer worden omgepakt is dit erg zonde en krijgen de bomen geen kans om te groeien.
 - Mevr. Schippers geeft aan dat de dijkversterking nu ook wordt beoordeeld op milieueffecten. Ruimtelijke kwaliteit en monumentale bomen en panden worden hier bijvoorbeeld in meegenomen. Er zit geen wandelpad tussen de bomen in. Het is slim om met de nieuwe eigenaar van Slot Herlaar in gesprek te gaan.

- Bewoonster maakt zich zorgen dat zij een stukje van haar tuin kwijtraakt.
 - Mevr. Schippers licht toe dat het gebruik van het onderhoudspad door bewoners nieuwe informatie is voor het waterschap.
- Daarnaast heeft mevrouw Monrooij een vraag over de werkruimte die nodig is voor het werken aan de dijk?
 - Dhr. van Zwol licht toe dat er nu wel een onderhoudspad ligt voordat de dijk omhoog gaat. We proberen de binnenteenlijn waar mogelijk te behouden.

Algemene punten:

- De bewoners geven aan dat zij het onderhoudspad nu ook gebruiken om achterom bij hun huizen te kunnen komen. Zij rijden hier ook met auto's. Een tijd geleden is er een vergunning afgegeven voor een woning onderaan de dijk. Daardoor is het onderhoudspad nog maar van één kant bereikbaar
- In de nieuwsbrief over het vervolg ook meer aandacht besteden aan het vervolg van de participatie.
- Bewoners vragen zich af hoeveel werkruimte er precies nodig is voor de dijkversterking? Is de achtertuin hier mogelijk voor nodig? Dit is nu nog niet te zeggen, omdat dit af hangt van hoe de aannemer de dijkversterking wil gaan uitvoeren.
- Tot slot wordt er aangegeven dat een zebepad op de dijk de verkeersveiligheid zou verbeteren.

B. Langerak

Opmerkingen t.a.v. het deelgebied en de alternatieven

- Zijn er technisch ook bepaalde normen waar het aan moet voldoen? Iedereen wil een dijkversterking liever niet voor zijn deur. Moet er rekening mee gehouden worden met een x aantal meters als constructie? Zijn er nog meer mogelijkheden voor de dijkversterking?
 - Langs de totale lengte moet een constructie geplaatst worden (+/- 500 meter). Er zijn ook andere mogelijkheden (bv. Betonpalen). In principe wordt het een verticaal geplaatst element. Er staan veel verschillende huizen dicht bij de dijk in het bermgebied. Hier willen we niet te dichtbij komen, waardoor de locatie van de constructie/damwand automatisch dicht bij de weg zal zijn.
- Wat betreft palen: hoe zit het met het onderzoek dat laatst is gedaan?
 - Deltares onderzoekt momenteel de diverse claims die dhr. Van Baars maakt. Vanuit WSRL wachten we deze bevindingen af. In deze rapportage komen twee aspecten naar voren; 1) de geohydrologische omstandigheden zijn gewijzigd mogelijk, waardoor het gebied is vernat, wat resulteert in mogelijke schade aan huizen. 2) ter discussie wordt gesteld of de oplossing wel voldoet aan bij waterveiligheidsnorm.
 - De discussie en resultaten wordt nauw gevolgd en waar relevant voor het project SAFE wordt deze kennis meegenomen.
- Damwanden kunnen voor trillingen zorgen. Worden hier voor- en nametingen voor gedaan?
 - Ja, we zullen onderzoeken wat de staat is en welke huizen gevoelig zijn voor trillingen (bureaustudie en evt. locatiebezoek). De aannemer zal hier zijn uitvoeringswijze op bepalen. Voordat de aannemer van start gaat, dient hij ook een vooronderzoek te doen (vaststellen status). Tijdens de uitvoering zal hij monitoren hoe de werkzaamheden verlopen, en na afloop zal ook weer een meting uitgevoerd worden.
- Is het ook een reële optie om de huisjes uit te kopen? Of wordt er alles aan gedaan om dat te voorkomen?
 - In eerste instantie proberen wij er alles aan te doen om de aankoop van huizen te voorkomen. Mocht iemand toch serieus zijn huis willen verkopen, dan moeten we daarover het gesprek gaan voeren en kijken of dat voor beide partijen iets oplevert. Wanneer wij kiezen voor een constructie/damwand, heeft het geen toegevoegde waarde om de woning te kopen. Bij nummer 13 en 21 (a+b) moet hier goed naar gekeken worden; deze woningen staan zeer dicht op de dijk.
 - Aanvulling: Als je de damwand in de dijk doet, kom je door de hoge schuur heen. Als je 'm in het eerste talud doet, komt je dan door de woning van nr. 21?
 - De plaatsing van een damwand aan de binnenzijde is complex. Daarom is een zone aangewezen, waarin in de planuitwerking een definitieve keuze wordt gemaakt.
- Als zo'n damwand de grond ingaat, gaat er daarna weer grond over heen? Komt deze in het zicht?
 - Het idee is dat we het qua ruimtelijke kwaliteit zo netjes mogelijk afwerken en deze nauwelijks zichtbaar zal zijn.
- Mijn boerderij is ouder dan 1650 (mogelijk vanaf 1100 een bewoonbare plek). Het is geen monument, maar had wel een bepaalde status waardoor extra voorzorgmaatregelen getroffen werden om de boerderij te behouden. Is er nog steeds sprake van een dergelijke status?
 - WSRL kijkt sowieso naar de gemeentelijke en rijksmonumenten. Om die reden kunnen we hier aan de binnenzijde geen berm aanbrengen.

- In hoeverre letten jullie erop dat de aannemer niet uit kostenoverwegingen voor een 'mindere' werkwijze zal gaan (vanuit kostenbesparing)? In hoeverre kan de aannemer een voorstel doen en aanpassingen doorvoeren?
 - Op dit moment weten we nog niet wanneer we een aannemer gaan contracteren. Dat bepaalt ook de contractvorm. Risico's m.b.t. schade worden in de eerste lijn bij de aannemer neergelegd; hij is verantwoordelijk voor de uitvoering van de constructie. Dat is een stimulans voor de aannemer om zo min mogelijk schade te veroorzaken. Ook het waterschap zal er alles aan doen om schade te voorkomen.
- Zorg dat de aannemer en het waterschap in zo'n situatie naar elkaar gaan wijzen, en de bewoner de dupe wordt.
 - Uiteindelijk is het waterschap verantwoordelijk voor evt. ontstane schade, tot 20 jaar na de uitvoering.
- De schuur van Lekdijk 21 staat zeer dicht op de dijk. Ook is hier een transformatorhuisje (rijksmonument) aanwezig. Hoe wordt daarmee omgegaan?
 - Van oudsher staat de bebouwing hier zeer dicht tegen de dijk aan. Om die reden is snel gezegd dat er geen ruimte is voor een dijkversterking in grond, maar is het kansrijke alternatief een constructie.
- Bij de vorige dijkverzwaring (2000) hebben wij wel een stukje tuin in moeten leveren. Toen is de dijk wel een stukje naar binnen gekomen, waardoor ook de groenstrook ontstaan is.
 - In de archieven van het waterschap hebben wij dit niet terug kunnen vinden. Nu is dit geen optie.
- Hoe diep zal zo'n damwand ongeveer worden?
 - Dit moet nog berekend worden, maar zal naar verwachting vergelijkbaar zijn met heipalen (+/- 15 meter).
- Is het een bewuste keuze om hier geen waterontspanners te plaatsen?
 - Met de nieuwe normstelling hebben wij berekend voor dit traject of waterontspanners voldoende kunnen helpen om de macrostabiliteit op te lossen. Dit bleek niet voldoende te helpen. Je moet wat lokalere zandlagen kunnen ontlasten. Bij deze specifieke grondopbouw is dit geen haalbare oplossing.
- In hoeverre wordt er met innovatieve oplossingen gewerkt?
 - Alle technieken die wij nu hebben beschouwd, zijn al eens beproefd. In de planuitwerking gaan wij al de typen constructies nogmaals onder de loep houden en vergelijken op verschillende aspecten. Waar we nu vanuit gaan, wordt hier gewerkt met een bewezen techniek.
- Is het technisch niet haalbaar om aan de rivierzijde de dijk te versterken/verbreden?
 - Dit is inderdaad nauwelijks haalbaar, en wel om twee redenen. Als het een schaarland is (geen voorland), is RWS heel terughoudend in het verlenen van een vergunning om de dijk naar de rivierzone te verplaatsen. Je zult dan ook compensatiemaatregelen moeten treffen (op een andere locatie de rivier verbreden). Dit maakt het ingewikkeld en kostbaar. Daarnaast moet de dijk in dat geval aanzienlijk naar de rivierzijde verlegd worden. Het is heel complex om de dijk in dat geval stabiel te houden.
Een constructie is in dat geval voordeliger en meer betrouwbaar.
- Zijn er nog plannen voor een erosiegeul in dit gebied?
 - Hier in de buitenbocht erodeert het inderdaad ook nog. WSRL voorziet niet om hier iets mee te doen.
- Is er een kans dat de normering voor het versterken de komende jaren zal wijzigen?
 - De norm van 1:10.000 is wettelijk vastgelegd in de Waterwet. Deze norm zal de komende jaren niet wijzigen. Het vakgebied geotechniek en de wijze waarop wij statistisch uitrekenen hoe sterk de grond is, is een dynamisch vakgebied. Dit zal wel de komende 10-20 jaar veranderen.

Het effect daarvan is moeilijk te voorspellen. Ook het effect van klimaatscenario's kunnen wij niet voorzien. Wij houden rekening met een (redelijk conservatief) scenario van het KNMI. Aangezien een constructie een niet-uitbreidbare oplossing is, willen we hier een levensduur van 100 jaar. We rekenen deze daarom extra robuust en veilig uit.

MURAL

In hoeverre hebben jullie contact met OASEN?

In het MER worden de effecten op de grondwaterstand bepaald en meegenomen. In de toekomst, wanneer het verder uitgewerkt wordt, zal er zeker contact met hen opgenomen worden.

In hoeverre is de Gemeente Molenlanden hierbij betrokken?

Gemeente Molenlanden licht toe dat de gemeente het gebied onderverdeeld heeft onder de verbinders, die het contact onderhouden en verbinding te leggen tussen de gemeente en bewoners (mensen bij elkaar brengen).

Gedeelde mening dat het prettig is om samen te zijn met de bewoners van dit stukje om het hier over te hebben.

Afronding

Meneer Bode en Mevrouw Schippers lichten het vervolg toe. De planning die tijdens de bewonersavond is gecommuniceerd is aangepast en ziet er nu als volgt uit:

- Vastellen Voorkeursalternatief in het College van Dijkgraaf en Heemraden: Januari 2022
- Informatieavonden over het Voorkeursalternatief: januari/februari 2022

Het verslag en de presentatie van de werksessie zal worden verzonden aan de aanwezigen.